

DE LANDEIGENAAR

Kien van Hövell:

“SAMEN WERKEN AAN BETERE BODEM”

Van Geel: “CO₂-probleem
pijnloos oplossen kan niet”

Prijs fosfaatrechten
fluctueert sterk

Aanpassing belastingen
waterschappen

Auteur: Liesbeth Sluiter

VRUCHTBARE DAG OVER DE BODEM OP LANDGOED GROOTSTAL

Zorg over de bodemgesteldheid van het aan hen toevertrouwde erfgoed leidde tot Soil4U, een samenwerkingsverband van de landgoederen Bingerden, Grootstal en Vilsteren. Doel: een transitie naar circulaire landbouw met duurzaam bodembeheer, met een gezamenlijke ketenaanpak en meervoudige waardecreatie. In september vond de eerste netwerkdag plaats.

De dag op het landgoed Grootstal van Kien van Hövell trok een divers gezelschap, met als grootste gemene deler de zorg voor een gezonde bodem. Er waren boeren, overheden, onderzoekers, pleitbezorgers voor gezond voedsel, sociaal ondernemers en een ruime vertegenwoordiging van landgoedeigenaren. De noodzaak om onze omgang met natuurlijke hulpbronnen op een andere leest te schoeien lijkt in brede kring te leven.

Een integraal beheerd landgoed leent zich bij uitstek voor de veelomvattende transitie waar Soil4U voor staat, vertelt Constance van Weede van landgoed Bingerden bij de dagopening. Het is immers van oudsher een gemeenschap; men weet wat men aan elkaar heeft. Het landgoedmodel betekent ook dat de grondeigenaar die zijn maatschappelijke rol serieus neemt, op het landgoed zelf samen met anderen de transitie in

gang zet en tevens extern verbindingen legt. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om verbindingen met overheden als het gaat om gebiedssamenwerking, of met lokale ondernemers die als partners meervoudige waarde kunnen realiseren. Een landgoed kan zo de toverspreuk waarmaken dat het geheel meer is dan de som der delen. Sinds twee jaar krijgt op de landgoederen Bingerden, Vilsteren en Grootstal

Grootstal is een knooppunt van natuurinclusieve bedrijvigheid, open naar de samenleving

dit gedachtegoed handen en voeten. Liesbeth Cremers van Vilsteren: "We hebben veel bereikt, en nog veel te doen. Vertrouwen tussen eigenaar en pachter is niet altijd vanzelfsprekend. Landgoedeigenaar en boer kunnen nog wel eens langs elkaar heen praten. We moeten leren beter naar elkaar te luisteren." "Veel problemen komen neer op de schouders van de boer, die ze niet alleen kan oplossen," stelt Kien van Hövell van landgoed Grootstal. "De hele keten is ermee gemoeid, van boer tot bord. Verbinding is het vliegwiel."

Een rondleiding laat zien wat ze bedoelt. Grootstal is een knooppunt van natuurinclusieve bedrijvigheid, open naar de samenleving. We zien een 'samenoogstmoestuin', een bloemenpluktuin, een boomgaard, een imkerij, schapenweitjes en een kruidentuin. In het Paviljoen annex winkel vinden bijeenkomsten plaats en in het Landgoedlab krijgen klassen van de aangrenzende school vakoverstijgend onderwijs. Zo is Grootstal spil in de vertaling van maatschappelijke wensen naar landgoedniveau.

Inspiratie

Veel aanwezigen voelen zich door het landgoedmodel aangesproken. Zo wil beleidsmedewerker van de gemeente Arnhem Henk Wentink het ten voorbeeld stellen aan provincies en gemeenten, waar duurzaamheidsambities gemakkelijk vastlopen in de belangenswirwar van verschillende afdelingen. Leo Hamerlinck, van het nationale uitvoeringsprogramma Bodem en Ondergrond

Kien van Hövell met winnaar Lennard Duijvestijn van de Soil4U-award Foto's: Liesbeth Sluiter

van Rijkswaterstaat, waardeert het plaatsgebonden, concrete karakter van de Soil4U-aanpak.

Edwina Brinckmann-Rouffaer vertelt over bodemherstel op haar landgoed het Lankheet. Daar zorgde vroeger het eeuwenoude vloeiveidesysteem voor evenwicht tussen landbouw en natuur. "Kunstmest en ontwatering leidden tot verdroging, afname van biodiversiteit en periodieke wateroverlast. De vloeiveiden zijn nu deels hersteld. Ik word geïnspireerd door de bereidheid tot aanpakken en de openheid naar de stad die ik hier zie."

Splinternieuw landgoed

Tussen de levendige workshopsessies door vind ook de uitreiking plaats van de Soil4U award, een nieuwe prijs voor 'bodembeteraars' die het Soil4U gedachtegoed uitdragen en er een innovatieve invulling aan geven. Genomineerd zijn Wouter van Eck, pleitbezorger van voedselbossen als een ecologisch rijke en bodemherstellende vorm van landbouw; de Graasboerderij, een biologisch-dynamische melkveehouderij die aantoont dat deze vorm van landbouw ook economisch succesvol kan zijn; en Lennard Duijvestijn, de uiteindelijke winnaar.

Duijvestijn is landmeester van Roggebotstaete, een splinternieuw landgoed in Flevoland, ingericht als een natuurgebied dat ook voedsel kan voortbrengen, met behoud van bodemvruchtbaarheid. Op het 50 hectare grote terrein zijn ploeg, kunstmest en pesticiden taboe. Lokale ondernemers vormen samen het landgoedbedrijf en gebruiken het terrein voor het weiden van Drentse heideschappen, Brandrode runderen en Mangalitsa varkens, voor oude graangewassen, voor een imkerij, een moestuin, een voedselbos en bloemenweide, en voor ontvangst van groepen. Roggebotstaete brengt de essentie van Soil4U voorbeeldig in de praktijk in de ogen van de jury.

Ook aan de slag met verduurzaming op uw landgoed? Soil4U nodigt land-(goed)eigenaren uit om zich aan te sluiten en een lokale aanpak te verkennen: www.soil4u.nl.

Het project Soil4U wordt (mede) gefinancierd vanuit het project Convenant Bodem en Ondergrond.

L. Sluiter MSc is freelance journalist